

Waldemar Chrostowski

Jubileusz Nauczycieli Akademickich, Rzym, 3-10 IX 2000

Collectanea Theologica 71/1, 209-214

2001

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

WALDEMAR CHROSTOWSKI, WARSZAWA

JUBILEUSZ NAUCZYCIELI AKADEMICKICH RZYM, 3–10 IX 2000

Wśród przybywających w czasie trwania Wielkiego Jubileuszu Roku 2000 do Wiecznego Miasta pielgrzymów nie mogło zabraknąć młodzieży i nauczycieli akademickich. XV Światowy Dzień Młodzieży, który zgromadził około dwa miliony osób, odbył się w połowie sierpnia. Niecałe trzy tygodnie później przyszła kolej na nauczycieli akademickich i pozostałych pracowników uniwersytetów. Organizatorami tego niezwykłego spotkania, obok Głównego Komitetu Wielkiego Jubileuszu Roku 2000, była Kongregacja ds. Wychowania Katolickiego, Papieska Rada ds. Kultury oraz Wikariat Rzymu we współpracy z włoskim Ministerstwem Szkolnictwa Wyższego. Hasło Jubileuszu Nauczycieli Akademickich brzmiało: „Uniwersytet w służbie nowego humanizmu”. Uroczyste obchody zgromadziły ponad 16 tys. osób reprezentujących świat uniwersytecki ze wszystkich kontynentów, przedstawicieli różnych religii i światopoglądów, a nawet ludzi deklarujących się jako niewierzący. Ranga obchodów była tym większa, że równoległe odbywały się one także w innych miastach Italii oraz w Jerozolimie.

Program tygodniowych obchodów był bardzo obfity. Rozpoczęły się w niedzielę, 3 września, koncertami, które miały miejsce w Papieskim Instytucie Notre Dame w Jerozolimie oraz w Rzymie. Nazajutrz, w Rzymie i w innych miastach włoskich oraz w Jerozolimie, zapoczątkowano spotkania nauczycieli akademickich. Od wtorku, 5 września, w kilkunastu uczelniach rzymskich rozpoczął się Kongres i podjęto prace w poszczególnych grupach. Przedmiotem wykładów i dyskusji była problematyka natury i powołania człowieka, jego miejsca i obowiązków w społeczeństwie, relacje między rozumem a wiarą, wykorzystanie osiągnięć naukowych dla dobra ludzkości, a także więzi między religią a kulturą. Nigdy dotąd nie miało miejsca spotkanie naukowców zakrojone na tak wielką skalę, stwarzające sposobność szerokiej wymiany myśli dla osób o radykalnie odmiennych poglądach, przekonaniach i zapatrywaniach. Także z tej perspektywy Jubileusz Nauczycieli Akademickich stał się wydarzeniem bezprecedensowym.

Nie sposób wliczyć wszystkie spotkania, połączone z wykładami, dyskusją i nieformalnymi rozmowami, które złożyły się na obrady Kongresu. W sumie odby-

to się 59 międzynarodowych sympozjów naukowych, podzielonych na cztery grupy tematyczne. Pierwsza nosiła tytuł *Osoba ludzka – rodowód, biologia, biografia*. Punktem oparcia podjętej tu refleksji była soborowa Konstytucja o Kościele w świecie współczesnym *Gaudium et spes* n-ry 11–22 oraz encyklika Jana Pawła II *Redemptor hominis*. Oto kilka przykładowych tematów: *Człowiek drogą Kościoła, Osoba ludzka: imago Dei et Christi w historii, Oblicze człowieka a oblicze Chrystusa, Kobiety – teologia w Rzymie – długa tradycja, Genom ludzki, Architektura umysłu – architektura mózgu oraz Prawa osób i grup w nowym tysiącleciu*. Druga grupa tematyczna obradowała pod hasłem *Miasto człowieka, społeczeństwa, środowiska, ekonomii*. Tutaj punktem wyjścia była Konstytucja *Gaudium et spes* n-ry 23–32 oraz 63–72, a także encyklika Jana Pawła II *Centesimus annus*. Główny nacisk został położony na problematykę społeczną. Oto przykładowe tematy: *Uniwersytet a społeczeństwo globalne. Zjawisko religii dzisiaj – tradycja, zmiana, odrzucenie. Człowiek a miasto. Niepełnosprawni – czas wolny i jakość życia, Turystyka a wartości ludzkie, Informacja, wartości i demokracja, Produkcja żywności a jakość życia, Bezrobocie i bieda – przyczyny oraz środki zaradcze, a także Aktualne problemy fizjopatologii komunikacji masowej*. Trzecia grupa miała jako temat ogólny *Wizja nauki, odkryć, technologii i zastosowań*. Podstawę stanowiła Konstytucja *Gaudium et spes* n-ry 53–62 oraz encyklika Jana Pawła II *Fides et ratio*. Przykładowe tematy szczegółowe: *Uniwersytet jako pomost od technologii do społeczeństwa, Człowiek a środowisko w trzecim tysiącleciu, Humanizacja opieki w wieku zaawansowanej technologii, Etyczne problemy doświadczeń klinicznych a także Ludzkość a nowotwory – onkologia chirurgiczna na progu trzeciego tysiąclecia*. W ostatniej, czwartej grupie prace przebiegały pod hasłem *Twórczość a pamięć: sztuki piękne, literatura, muzyka i dramat*. Jako odniesienie posłużyła Konstytucja *Gaudium et spes* n-ry 33–39 oraz encyklika Jana Pawła II *Veritatis splendor*. Wybrane tytuły zajęć w grupach: *Mnich, książka, biblioteka, Kościół a historia, Religie i cywilizacje śródziemnomorskie, Postać św. Piotra w średniowieczu, Chrześcijaństwo jako trwałe źródło inspiracji dla sztuki oraz Czas święty i świecki – świecka a chrześcijańska perspektywa czasu i historii*. Dobrze widać, że ogólny program grup tematycznych i szczegółowe programy zajęć w grupach są bardzo spójne. Całość opiera się na soborowej Konstytucji o Kościele w świecie współczesnym oraz czterech doniosłych encyklikach Jana Pawła II. Łącznie podczas Kongresu zabrało głos ponad półtora tysiąca osób z 96 krajów świata. Rzecz jasna, wykłady i dyskusje stały na zróżnicowanym poziomie, ale wielkim osiągnięciem jest już to, że w ogóle do nich doszło. Największym zainteresowaniem polskich uczestników cieszyły się wykłady w pierwszej grupie tematycznej. Kilku nauczycieli akademickich z Polski, reprezentujących m.in. Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie, wygłosiło przewidziane w programach Kongresu wykłady i referaty.

Wykładom i dyskusjom towarzyszyły doniosłe wydarzenia kulturalne. W gmachu Papieskiego Uniwersytetu Gregoriańskiego otwarto wystawę upamiętniającą błog. Nielsa Stensena, przygotowaną we współpracy z Uniwersytetem w Tromsø w Norwegii. Dokonano także, przy udziale Domu Wydawniczego Scriptorium, publicznej prezentacji wydanego w 1569 r. egzemplarza Wulgaty. Wieczorem w pobliskiej bazylice Świętych Apostołów odbyło się modlitewne spotkanie ekumeniczne. We wtorek, 5 września, w Complesso Monumentale San Michele została otwarta wystawa, zatytułowana *Przestrzeń chrześcijańska w Rzymie pierwszego tysiąclecia*, zaś wieczorem tego samego dnia w kościele św. Atanazego odbyła się liturgia sprawowana w rycie bizantyjsko-ukraińskim. W środę, 6 września, wielu głębokich wzruszeń dostarczył piękny koncert chórów uniwersyteckich. Podczas obchodów Jubileuszu Nauczycieli Akademickich miało też miejsce kilka wystaw w różnych ośrodkach Wiecznego Miasta, wśród których na szczególne wyróżnienie zasługuje wystawa *Piotr i Paweł – historia, kult, pamięć pierwszych wieków*, trwająca od 30 czerwca do 10 grudnia 2000 r. w Palazzo della Cancelleria.

Nie zabrakło uroczystych spotkań uczestników reprezentujących rozmaite dziedziny pracy uniwersyteckiej. W środę i czwartek, 6 i 7 września, odbyło się światowe spotkanie profesorów uniwersyteckich, a w jego ramach międzynarodowa konwencja „*Paideia*” i „*humanitas*” na rzecz pokoju w trzecim tysiącleciu. Celem obrad było skupienie uwagi na pojęciach, podejściach i wskazaniach użytecznych we wdrażaniu antropologicznego zadania wychowania dla pokoju, co nabiera wyjątkowego znaczenia w naszych czasach, gdy groźba wojny zagrażającej całej ludzkości jest coraz realniejsza. W czwartek, 7 września, w Papieskim Instytucie Augustinianum zorganizowano spotkanie dyrektorów administracyjnych uczelni. Ich praca nie sprowadza się wyłącznie do realizacji zadań ekonomicznych, lecz ma również głęboki wymiar duchowy. Nazajutrz rano na podobnym spotkaniu zebrali się w bazylice św. Jana na Lateranie duszpasterze akademicy, a po południu odbyło się tam światowe forum studentów.

Dużym wydarzeniem stało się zorganizowane przez rzymski Uniwersytet La Sapienza światowe spotkanie rektorów i przewodniczących uniwersytetów. Jego przewodnie hasło brzmiało: *Rola uniwersytetu w trzecim tysiącleciu na rzecz rozwoju nowego humanizmu*. Słowa powitania skierowali do zgromadzonych rektorzy kilku uczelni rzymskich, wśród nich prof. Giuseppe D'Ascenzo, rektor Uniwersytetu La Sapienza. Całość obrad była podzielona na dwie sesje. Pierwszej przewodniczyli prof. Shigehiko Hasumi (Uniwersytet w Tokio) i prof. Jan Peters (przewodniczący Międzynarodowej Federacji Uniwersytetów Katolickich), natomiast drugiej prof. Paolo Blasi (wiceprzewodniczący Europejskiej Konferencji Rektorów) i prof. Ludmiła Verbitskaya (Państwowy Uniwersytet w Petersburgu). Głos

zabierali rektorzy i prorektorzy z różnych krajów, od Indii i Mozambiku przez Egipt i Izrael po Brazylię i Chile. W programie opracowanym przez organizatorów zabrakło jednak mówców z Polski i pozostałych krajów Europy Środkowo-Wschodniej. Tę kilkudniową część jubileuszowych obchodów zamknął uroczysty koncert, który wieczorem 8 września odbył się w Auli Pawła VI w Watykanie. W wygłoszonym na początku przemówieniu abp Zenon Grocholewski, prefekt Kongregacji ds. Wychowania Katolickiego, powiedział: „Z pomocą Pana pragniemy umocnić nasze umiłowanie prawdy i zbliżyć się do Prawdy, którą jest Bóg”.

Apogeum jubileuszowych uroczystości przypadło na dwa ostatnie dni. W sobotę, 9 września, w Auli Pawła VI zgromadziło się ponad 7 tys. pracowników naukowych i studentów. Uczestniczyli w Liturgii Słowa, podczas której wzruszające rozważanie oparte na perykopie z Łk 4 wygłosił abp François Xavier Nguyen Van Thuan, przewodniczący Papieskiej Rady „Iustitia et Pax”. Podkreślił potrzebę wspólnego budowania społeczeństwa wrażliwego na potrzeby biednych, uciśnionych i spychanych na margines życia, w czym najbardziej odpowiedzialne zadania przypadają w udziale ludziom nauki. Dalej spotkanie miało charakter sympozjum naukowego. Otworzyły je wystąpienia kard. Camillo Ruini i jego, wikariusza Rzymu, oraz Ortensio Zecchino, ministra szkolnictwa wyższego Italii, po czym nastąpiły prezentacje tematu *Uniwersytet w służbie nowego humanizmu*, których dokonali prof. Pedro M. Court z Uniwersytetu Katolickiego w Chile i prof. Josep Bricall z Uniwersytetu w Barcelonie. W obydwu wystąpieniach pojawiły się liczne nawiązania do nauczania papieskiego, zwłaszcza Konstytucji apostolskiej *Ex corde Ecclesiae*. Następnie przybył Jan Paweł II, witany bardzo serdecznie przez uczestników. Do Ojca Świętego przemówił kard. Paul Poupard, przewodniczący Papieskiej Rady ds. Kultury. W obecności Ojca Świętego przedstawił rezultaty prac w czterech grupach tematycznych. Dokonali tego: prof. Margaret Melady z American University w Rzymie (*Osoba ludzka*), prof. Jean-Dominique Durand z Uniwersytetu w Lyonie (*Miasto człowieka*), prof. Marijan Surijic z Uniwersytetu w Zagrzebiu (*Wizja nauki*) i prof. Krzysztof Zaboklicki z Uniwersytetu Warszawskiego (*Twórczość i pamięć*).

W przemówieniu wygłoszonym do przedstawicieli uniwersytetów z całego świata Jan Paweł II powiedział: „Patrząc na was, ogarniam myślą i serdecznym pozdrowieniem nauczycieli akademickich we wszystkich krajach, a także studentów powierzonych ich opiece, którzy studiują pod ich kierownictwem, podążając zarazem drogą trudną i radosną”. Nawiązując do przewodniego hasła Jubileuszu Nauczycieli Akademickich Ojciec Święty wyjaśnił, że dobrze wpisuje się ono „w jubileuszowe dążenie do ponownego odkrycia centralnego miejsca Chrystusa”. Przestrzegając przed mentalnością relatywistyczną, podkreślił silne związki kultury z prawdą. „Kultura pozbawiona prawdy nie jest gwarancją wolności, ale raczej za-

grożeniem dla niej”. Jedną z podstawowych powinności ludzi nauki jest rozumne uznanie wzajemnych więzi i budowanie pomostów między nauką a wiarą. „Gorąco wzywam was wszystkich jako ludzi tworzących środowisko uniwersyteckie, abyście wszelkimi siłami starali się odbudować perspektywę wiedzy otwartej na Prawdę i Absolut”. Na tym powinno się opierać właściwe wykorzystywanie osiągnięć nauki i techniki, zachowywanie prawdziwego sensu demokracji, a także wychowawcza funkcja uniwersytetów. Papież zakończył: „Kościół, który w przeszłości odegrał pierwszoplanową rolę w samym procesie tworzenia uniwersytetów, nadal patrzy na nie z głęboką życzliwością, po was zaś oczekuje, że w decydujący sposób przyczynicie się do tego, iż ta instytucja, wchodząc w nowe tysiąclecie, w pełni odnajdzie swą tożsamość jako miejsce, które ma kształtować wrażliwość na wiedzę, budzić umiłowanie prawdy i zainteresowanie przyszłością człowieka”. Tego samego dnia po południu w kilku wybranych świątyniach Wiecznego Miasta sprawowano w poszczególnych grupach językowych nabożeństwa pokutne, w których wzięli udział uczestnicy Jubileuszu. Dla Polaków został przewidziany kościół św. Stanisława przy Via delle Botteghe Oscure 15.

Zamknięcie Jubileuszu Nauczycieli Akademickich odbyło się w niedzielę, 10 września, podczas pontyfikalnej mszy św. sprawowanej na placu św. Piotra. Koncelebrze, w której wzięło udział 11 kardynałów, kilkudziesięciu arcybiskupów i biskupów oraz ponad trzystu kapłanów, przewodniczył Jan Paweł II. Słowa powitania do Ojca Świętego na rozpoczęcie liturgii wygłosił abp Zenon Grocholewski. Powiedział m.in.: „Pragniemy dziś modlić się razem z Waszą Światobliwością, aby postęp nauki i techniki już nigdy więcej nie prowadził do łamania prawa Bożego, do wyzysku i ucisku ludzi, do poniżania ich godności: byłoby to profanacją samej nauki i Bożego daru rozumu”. W wygłoszonej homilii Jan Paweł II wezwał do obrony, głoszenia i szerzenia prawdy. Papieska homilia została przyjęta z wielką uwagą i – tak samo jak przemówienie wygłoszone poprzedniego dnia podczas audyencji generalnej – została obszernie omówiona przez środki społecznego przekazu. Należy żywić nadzieję, że jej pełny tekst jest dobrze znany środowiskom uniwersyteckim. Znaczenie i wymowa tej homilii stają się większe w zestawieniu z całością nauczania Jana Pawła II na temat natury i misji uniwersytetu.

Na zakończenie mszy św. i jubileuszowych obchodów Jan Paweł II odmówił modlitwę *Anioł Pański* i przekazał przedstawicielom środowisk akademickich ikonę Najświętszej Maryi Panny Stolicy Mądrości. Jest to mozaika, która będzie pielgrzymować po diecezjach, w których znajdują się uczelnie wyższe. Najpierw pojedzie do Aten, potem do Moskwy, Hiszpanii itd. Przemawiając po polsku Ojciec Święty pozdrowił „wszystkich profesorów, którzy reprezentują polskie uniwersytety, uczelnie wyższe. Wasz udział w tym jubileuszowym spotkaniu nauczycieli uniwersyteckich jest świadectwem wiary i głębokiego pragnienia zjednoczenia z Chry-

stusem, Nauczycielem i Mistrzem. Niech Jego łaska wspiera was i inspiruje w waszej pracy naukowej i dydaktycznej”.

Wielokrotnie wyrażano przekonanie, że rzymskie spotkanie nauczycieli akademickich i pozostałych pracowników uniwersyteckich zapoczątkowało tradycję tego rodzaju spotkań. Być może na kolejne nie trzeba będzie czekać aż do następnego jubileuszu. Zapowiedziano opracowanie i opublikowanie tekstów wykładów przedstawionych podczas kongresu. Jest to materiał ciekawy i wart przestudiowania, zwłaszcza przez tych, którzy uprawiają daną dziedzinę wiedzy. Należy żywić nadzieję, że wydanie wszystkich materiałów drukiem nastąpi w czasie, gdy jeszcze rozlegać się będzie echo wspaniałych jubileuszowych obchodów.

ks. Waldemar Chrostowski